

Egy e-könyves halálára

Digitális szivárgás lehet az esélye egy különleges életműnek

A romlatlan világűr új bolyongója kezdi végtelen pályáját. Az arra érdekesekről a médiumok megemlékeznek. Meghalt *Najmányi László*. Címlapokról bukkan elő a rideg közlemény. Az elmúlás általában lezárást hoz, Najmányi esetében remélhetőleg inkább a kezdeteken lesz a hangsúly. Eljött az ideje, hogy felfedezzük és megértsük művészetét.

Különleges, érdekes ember. Festő, zenész, író, majd multimédiás kreatív. Videokönyveket projektált, végezetül digitális performerként méltányolták. Gimnazistaként bámultuk, rajongtuk bátorságát, bár semmit sem értettünk a művészetéből. A múlt század hetvenes éveinek borzongató amatőrje volt, műkedvelésre kényszerítették, valójában az elhivatottság és megalkuvásmentesség profijává vált.

Emigráció

Megszakadt a hazai pálya, mint annyian az akkori neoavantgárd művelői közül, elfogadta a felkínált útlevelet, és a példaként becsült nyugatra távozott. A mámor hamarosan véget ért, a csábító művészi karrier esélye elillant, a rideg megélhetési gondok földrészeken, országokon üldözték meg.

A kép elhomályosult, majd a rendszerváltást követő években ismét hazai színtereken találkozhattunk a hajdani nagy lázadókkal. Köztük Najmányi Lászlóval is. Harminc év művészi rakományával érkezett volna, ám szinte arra sem volt lehetősége, hogy a ládákat egyáltalában áthozzák az óceánokon, tengereken. Albérletben élt Budán egy kis mellékutcában, többnyire maga forgalmazta diszkeken tette elérhetővé friss munkáit. Vettem belőle, ez a minimum.

Újrakezdés digitális platformokon

A videokönyv (VideoBook) a kétezres évek elején egészen originális kezdeményezés volt, itthon Najmányi váltott rá erre a kezdetben ígéretesnek

tűnő vágányra. Így írt a műfajról: „2006-ban videokönyvek készítésébe kezdtem. Ez az új, Amerikában már egyre népszerűbb, a televíziós filmekhez hasonló formátum Magyarországon még ismeretlen. Videokönyveim – a hangoskönyvekhez hasonlóan – tartalmazzák az eredetileg nyomtatásban megjelentetni szándékozott könyvek teljes, a szerző által felolvasott szövegét, amelyet álló- és mozgóképekkel illusztrálok, illetve egyes részleteit zenével gazdagítok. ... A videokönyvek szükségességét az a világszerte érzékelhető tendencia is alátámasztja, hogy a verbális, fogalmi gondolkodásra történő áttérés következtében az emberek, különösen a fiatalabb generációk egyre kevesebbet olvasnak, ugyanakkor érzékenységük a képi, vagy képekkel illusztrált tartalmak irányába folyamatosan növekszik.” Profétai mondatok, ma fokozottan igaz kiindulópontokat határoz meg itt Najmányi. Más kérdés, hogy végül a mix műfajok a perifériákra szorultak, a szövegtest – legyen nyomtatott vagy elektronikus – ma is a legvonzóbb alak a könyvre pillantók körében.

Egy sajnós eset

Találkoztam vele néhányszor, e-mailt váltottunk. Ott szakadt meg a kapcsolat, amikor egy Akácfa utcai romkocsmában szerzői estét hirdettek Najmányinak. Kint dübörgött a zene, sokféle nyelven fiatalok mordultak-csevegtek, a teremben hárman mentünk be az előadásra. Ketten szervezők, és én. Elszégyelltem magam a minimális érdeklődés hiányán megbotránkozva. Meghallgattam az előadást, hiszen témámba vágott egyébként is. Arról beszélt, milyen sokat jelent számára, hogy a kiadójától – fizetségként – kapott egy Kindle olvasó eszközt. Ezentúl erre a platformra fog publikálni, ígérte. Most e-bookon olvas mindent, ez Kánaán egy rendszeres szöveghasználónak, kutatónak állította lelkesen a roskatag, láthatólag a nem ma-

ga választotta zárkózottságában botorkáló művész.

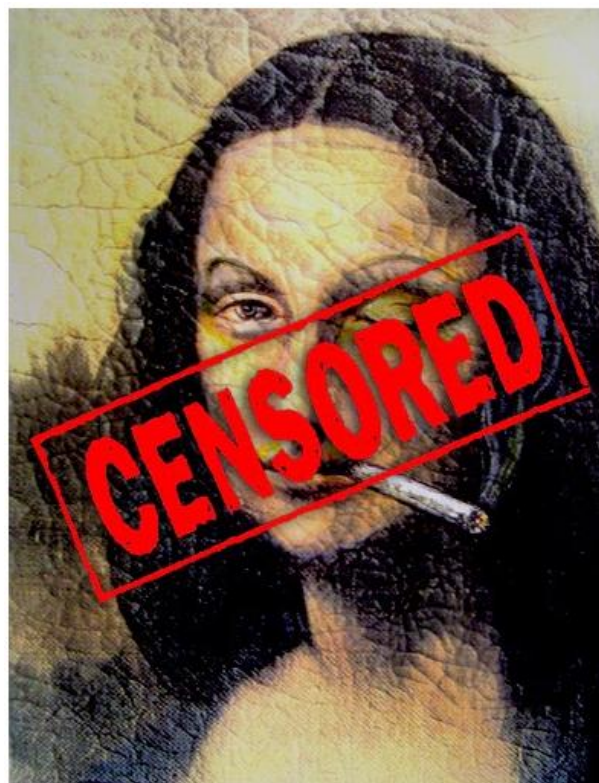
Tanulmányok és regények

Prózai munkái lebilincselőek. [Theremin](#) című regénye egy orosz feltaláló életét követi a cári-sztálini, majd a hruscsovi időkben. A szovjet rendszer működését a nyers valódiságában kevesen ábrázolták ilyen realizisztikusan, ugyanakkor olvasmányosan, izgalmasan. Najmányi tudott kutatni, mestersen szerkesztett, és bár otthon volt a képek világában, nem szimbolizált, dísztelen egyszerűséggel írt.

Mondatai nyitott ablakra nyíltak, az adott téma levegőjét nem kellett összeszipogatnia az olvasónak, mint az megesik néhány izmussal megvert műben. A Theremin-ben nem csak a szem, a tüdő is olvas. Szörnyű gázok szabadulnak fel, egészséges szervezet kell a könyvhöz.

Tanulmányai is alaposak, tele eredetiséggel. Interjúiban mérműki – ez volt a végzettsége különben – pontossággal fogalmazott az utóbbi harminc év hazai menetéről. Nem mindenben kell egyetérteni megállapításaival, ám érdemes figyelembe venni mondandóját, ha sokszor kellemetlen szigorúsággal is beszél jelenünkről. Egy világlátott ember szenvedésben és magányban érlelődött gondolatai hitelesek, és ez a fontos, nem minden esetben a tartalom irányultsága, értékorientációja.

Najmányi László maga által szerkesztett [honlapja](#) betekintést nyújt a művész sokoldalú életművébe. Blogbejegyzései, publikálatlan tanulmányai elérhetők a portálról, multimédiás alkotásai, videokönyves életrajzainak sorozatai is megtekinthetők.

„A kisajátítás aktualitása a film- és videóművészetben” című Najmányi tanulmányhoz készült illusztráció

Forrás:

https://konyvkonnektor.blog.hu/2020/06/30/egy_e-konyves_halalara

Kerekes Pál
(BTK KIT)

E számunk megjelenését önkéntes munkájával segítette:

Berke Barnabásné
Eszenyiné Borbély Mária
Fonyó Istvánné
Hegy Judit
Hegyközi Ilona
Holl András
Kerekes Pál

Kovács-Hargitai Nóra
Nagyné Maros Gabriella
Prokné Palik Mária
Sasvári Péter
Urbanovics Anna
Virágos Márta